

שמוק בדמות ישו

יגאל תומרקין ונעמה טאפט לבאבא ב־15 אסף דור

וכשמוסיפים עוד מילים, זה נשמע כמעט משכנע. בעיקר כשברקע נש' פכות דמעות־תנין של „צלמים אמנו־תיים“ על קיפוחם.

„הללויה“ יכול כל עיתונאי לומר בביטחה, „גם אני מכין כאמנות!“ וכל צלם אומר, בשיא הרצינות, „אני אמנו־מיליארד או מיליארד־חצי אמנים הצ' טרפו לקהלנו. לא אלמן העולם ולא אלמן ישראל.

בעצם, רציני לפתוח בשל־מיתודה לארס ברוך, אוצר הבינאלה. בכך מנע ממני את הטורח לנסוע לעין־חרוד. אני פשוט לא אוהב תערוכות־צילום.

אני מאוד אוהב צילום כספרים. אני מאוד אוהב לעשות קולאז'ים מציי־לומים ולהפכם לאמנות. אני אוהב צילומים בעיתון, שם הם מדברים אלי כפי שצריך עיתון לרבר: הסתכל, קרא וורוק.

כשהצילום היה עדיין צילום, התגאו הצלמים בחילוניותם — כלומר, בחר־סרה־קרושה של הצילום לעומת האמ־נות היומרתית. היום מנסה הצילום לעשות אמנות בכוח, ולכל היותר מצליח לעשות גראפיקה שימושית, שאיננה שימושית כלל וכלל.

הצילום שכח את אימרתו של אמן הראדא, מאן רי: „אני מצלם את מה שאיני יכול לצייר. אני מציי־את מה שאיני יכול לצלם.“ היום הצילום טורח להדביק לעצמו את התואר הטיפשי „יוצר“, במקום תואר־הכבוד המחייב „מתעד“. שכן הוא מתעד נפלא ונוגע־ללב כאמצעי יצירה.

הצילום הוא, קודם כל, אמצעי־עזר

קולנוע, ממש אינתיפאדה. על מה הפצצות, רבותי הקאתולים? אתם מתחילים להזכיר לי את בני־ברק וירושלים!

הבורות כקרום לחפור בה

סוף־סוף הגיעה התיקשורת אל האמנות החזותית. במיסגרת ההבי־נה והתפיסה של ההמונים, כמובן.

צילום הצילום הוא השתלה שהצ' ליחה. הצלחה לא בתחום אמנות־הצילום, אלא בתחום הגדרת הצילום כאמנות חזותית. כי בכל שנות התיק־שורת בכלל, והטלוויזיה בפרט, היתה האמנות הפלאסטית — כלומר הציור והפיסול — ממוהה מוזהר, לפעמים בלתי־מובנת, לפעמים מבוזה. משהו בין קישוקש ונביה־חמור להיבראו ות־רת הנסתר.

האמנות זכתה, אמנם, בסופר־לטי־וים כאוונגארד וכמודרנה — אך תמיד היתה די מסוכנת ולא־חשובה לעורך, לעיתונאי, ובעיקר לקהל. אמ־נות מודרנית כשלעצמה מעולם לא זכתה בסיקור הולם, רק בסיקור הר־כילות שסביבה. ואם זכתה, זכתה בסיקור משעמם, כלומר בכיקורת כמי־דור־האמנות. (מי קורא? — האמנים והכותבו)

אני, על 55 שנותי, כמעט שאיני מכיר אישית־קשורת שלא עושה את בורות קרום לחפור בה, ושאינו מתגאה באי־הבנה כאמנות מודרנית,

א יך לעשות מזבל זהב ומטינופת עניין מוסרי?

אפשר לבטל בישראל את „כך“ ולהעמיד את הרב מאיר כהנא מחוץ לחוק, ועליידי כך לתת לגיטימציה לחזירות מולדת, מפד"ל, ש"ס, הת־חייה והליכוד. אפשר להעלות סרט כהפיתוי האחרון של ישו ולעורר את חימת הקאתולים, בעיקר הקאתוליות, ובעיקר אלמנות וגרושות.

אילו הייתי צריך לסקור סרט זה במערכת של דמויות אסוסיאטיביות ישראליות, הייתי אומר: אליהו כן אלישר כישו, לימור ליבנת כמרמה מגדלנה, ולהקת עינוב ככל שאר האפוסטלים, ברינאמיקה של תראפיה קבוצתית.

הכל בפשטנות אמריקאית, עם האר־תיות הגרוניות המסתופפות בתוך הזמן הצהוב של ריד גרוסמן, כלומר בתוך מתנה־פליטים בעל קירות־בוץ.

סרט האמור להיות מתוחכם כפאי־זולני, אך המזכיר את הסכתא הפולנית של גרוסמן. ישו שלומיאל אימפוטנט, שבוערתו של יהודה איש־קריית האלים מצליח להגשים עצמו. נוסחתו המקורית של ניקוס קאונצאקיס, בעל הספר הזה. הסיפור והרעיון מבוססים על רעיו־נותיו של אריוס הקדוש, שגרם לפירוד ככנסיה, למילחמות ולהשמדה. לאמור: ישו לא היה בן האלוהים, אלא נס חריפעמי של האלוהים, להראות לבני־אנוש את יכולת האלוהים הכל־יכול. תסריטאי שררר והבימאי מרטין סקורסוה נתנו לאריוס הקדוש ולקאי

רובוטים וסמים

אולימפיאדה במרחק של כמה חודשים נראית אחרת. עדיין אכזבת השיא הלא־מוכר של ג'ונסון לא פגה. השעון הביולוגי חוזר לתיקנו, אפילו אצל הצופים הקנאים ביותר. אישית, נמאסו עלי לילות־השימורים של סאול, זו האולימפיאדה היקרה, הציבעונית, המצולמת ביותר. אני נת־תי לווידיאו לרוץ במקומי. אכן זה לא אותו המתח לראות וידיאו, אחר שמיעת תוצאות הלילה ברדיו, עם קפה של בוקר.

כלכל, טעם החיים של קוקה־קולה. נותנת החסות לשידורי־האולימפיאדה בטלוויזיה. אינו טעמי. יותר מדי מהר מה סביב לא־מאומה, סביב שיפור־שיא כאלפית שנייה, שבו שותפים, מלבד הספורטאי, גם מרענים וגם גאווה לאומית אווילית.

ראשים קטנים, גנטיקה עם כסיס איתן. ספורטאים כנויים בידי מרענים גרמניים, אסוסיאציות מעוררות־חלחל לה, גם בלי להפעיל הרבה דימיון. כריסטינה אוטו לא נולדה כזאת, בטח לא נולדה ככה, למרות שניסים קיווייתי כמעט בלע, מרוב התלהבות, את המיקרופון ולא פעם אחת, כשי־הודיע: זהב לכריסטינה אוטו, ההימנון האמריקאי לכבוד כריסטינה אוטו, ה־שחיינית האריה... (כריסטינה אוטו היא ממורח־גרמניה).

ועוד אני חושב: אילו נשארתי במיורח־גרמניה, שם נולדתי, הרי אחת כזאת היתה יכולה להיות בת, למשל. צריך אבא בעל כסיס גנטי, והמדינה היתה ממלאת אותה סטראואידים, הת־עמלות ובריכה. יוצאת־חלצי, מכונת־שיאים ענקית עם ראש בלונדי וקסן. איזה חלום־בלהות!

אירגוני צער־בעלי־חיים מוחים, כצ' רק, כנגד ניסויים בחולדות וכארנבות (הקרניות בשפת־המרע שפני־גנטיון), ובצדק מרימים אירגונים אלה קול צעקה ומחאה, כשווטרינרים אניני־נפש ושמיעה חותכים לכלבים את מיתרי־הקול.

שלא ינבחו ולא יצרחו כאשר מבצ' עים בהם ניסויים רפואיים. הם גם מת־לוננים על השחיטה הכשרה, וכו' וכו'. איש לא הוקיע או החריס את הניסויים האלה בייצור יצורי בריכה, ריצה, קפיצה, הרמת־משקלות, איג־רוף וכו'. הרי כולם יודעים שאלה הם ווללייס־טראואידים, ובונים אותם בגישה צניית ומדעית. מכונות לטווח קצר. סמטטטים לטווח ארוך.

לעומת זאת, יש בנו די ציניות וצ' ביעות כדי לפסול את הלוגמים או המ־רחחים סטימרץ לפני התחרות 1/1 או כפרהסיה.

אני מסתכל בציורים ענקיים, נוגים וקטני־ראש אלה, שהחברה המקריבה אותם על מיונח הסטראואידים והמרים — כדי לשפר שיאים כאלפית שנייה. (המשך בעמוד 40)

מריה מוגדלנה (ברברה הרשי) ובימאי מרטין סקורסוה אליהו בן־אלישר כישו, ליבנת כמרמה מוגדלנה

חשוב. הצילום כמוצר יכול להיות מצויין, יפה, גדול. אך דגול ככל שיהי־יה, הוא אינו בריקיימא. אין לו מקור (אוריגינל), ומבחינה רוחנית הוא נעלם. אין הוא יכול ליצור את ה„קליק“ שיוצרת יצירת אמנות: את הבלתי־מוסבר, הבלתי־פסי, את האמירה היי־חודית בצבע, בקו, בחומר, בקנה־מידה, בחלל, בנפש. צילום וגראפיקה „מוכרים“ לך את עצמם בקלות, במהירות מדהימה (כשי־הם טובים), אך באתות קלות הם מאבירים את הקרנתם ואת קרנתם. ונחזור לעין־חרוד ולבינאלה. כל שאמרתי אינו אומר שמייכל היימן

ומהרין מוסיפין גם מוסיקה מודרנית ושירה. אולם פעם זה תוקן להפליא משכנסם הצילום אל תוך המדור הנפלא של „אמנות“. ההיסטריה שבה חוגגים הצ' למים והתיקשורת את הצילום נפלאה ומרבקת. מה נפלא יותר מלהיפטר מכאבי־הראש האמנותי הזה! עכשו הכל כהיר ומבון. מעכשו צילום הוא אמנות פלאסטית. מעכשו גם צילום הוא לא רק אמירה, אלא בעיקר מודרנה ואמנות. כמו ציור ופי־סול. הצילום כאמנות סידר את הראש הקטן של התיקשורת והקהל. בראוו:

ואנצאקיס פירוש ומייקאפ אמריקאיים הוליכו־דיים. אם אלוהים רוצה, גם מטאטא יורה. עם קצת אמונה יש הרבה מואוכיזים ופשטנות. ומכאן שגם שמוק יכול להיות ישו. אלוהים אוהב את כולם, בפרט את אלה שבמידבר. וברקע מוסיקה ערבית. צל מה הועם, בעצם? העולם היה ערך להבין שדבר כזה בדיוק חייב לקרות אם יש נשיא ברמותו הפני־המנטליסטית של רונלד רגן. אז ישו בא בדמותו של שמוק יהודי כנורטי. על מה הרעש, בנות? אני הולך לקולנוע סן־מישן בפאריס, ואחרי שעי־תיים יש פצועים: יש עשן ואש ואין